

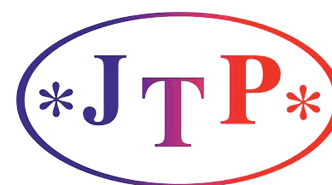
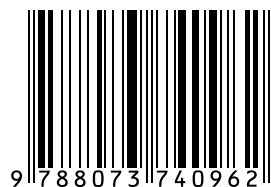
CHÁPETE ČLOVĚČE, CO VÁM ŘÍKÁM?

aneb

KOMUNITNÍ TLUMOČENÍ U NÁS

(Návod, jak se domluví s uprchlíkem,
pacientem, neslyšícím...)

ISBN 978-80-7374-096-2

Jednota tlumočnicků a překladatelů
Senovážné nám. 23, 110 00 Praha 1
tel.: 224 142 312, tel: 224 142 517
JTP@JTPunion.org
www.jtpunion.org

CHÁPETE, ČLOVĚČE, CO VÁM ŘÍKÁM? aneb **KOMUNITNÍ**
TLUMOČENÍ U NÁS

(Návod, jak se domluví s uprchlíkem, pacientem, neslyšícím...)

Vydala JTP - Jednota tlumočnicků a překladatelů ve spolupráci s Generálním ředitelstvím pro překlady Evropské komise a Komorou soudních tlumočnicků ČR, Praha 2014.

1. vydání

Spolupracovali:

JTP: Amalaine Diabová, Helena Giordanová, Petr Kautský
(editor)

ČKTZJ: Marie Horáková, Jindřich Mareš, Dana Tučková,
Radka Faltínová

KST ČR: Dagmar Denčíková, Eva Gorgolová

ÚTRL FF UK: Eva Bulínová, Ivana Čeňková, Aneta Hovorková,
Karolína Dohnalová, Kristýna Wanková

Klub Hanoi: Jiří Kocourek

META o.s..

Neprodejně.

© Jednota tlumočnicků a překladatelů, Praha 2014.

ISBN 978-80-7374-096-2

CHÁPETE, ČLOVĚČE, CO VÁM ŘÍKÁM? aneb **KOMUNITNÍ**
TLUMOČENÍ U NÁS

(Návod, jak se domluví s uprchlíkem, pacientem, neslyšícím...)

© Jednota tlumočnicků a překladatelů ve spolupráci s Generálním ředitelstvím pro překlady Evropské komise a Komorou soudních tlumočnicků ČR, Praha 2014.

ISBN 978-80-7374-096-2

Obsah

Úvodem	3
Komunitní tlumočení – ne zcela nový, ale málo známý či špatně chápaný pojem.	4
Komunitní tlumočení nebo také sociální tlumočení	7
Kdo jsou:	
Interkulturní asistenti?	
Interkulturní mediátoři?	
Komunitní tlumočníci?	8
Tlumočení není překládání aneb druhy tlumočení.....	12
Etický kodex komunitního tlumočníka.....	15
Pracovní podmínky tlumočníka.....	19
Komunitní tlumočení a Ústav translatologie	
Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze	20
Komunitní tlumočení pro neslyšící.....	23
Komora soudních tlumočnicků České republiky	24
Organizace a instituce, zabývající se komunitním tlumočením	25
• InBáze o.s.	25
• Integrační centrum.....	25
• Klub Hanoi	26
• META o. p. s. - Společnost pro příležitosti mladých migrantů	26
• Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR	27
• Ministerstvo vnitra > Služby pro veřejnost > Informace pro cizince.....	28
• Most pro lidská práva.....	29
• OPU: Organizace pro pomoc uprchlíkům.....	30
• Sdružení pro integraci a migraci.....	30

Učení se jazykům nikdy nekončí...

Úvodem

Dostává se vám do rukou příručka o relativně nové disciplíně tlumočení. Jedná se o komunitní tlumočení. Je to poměrně široká oblast, jež zahrnuje pomoc lidem, co neumí česky, při vyřizování jejich každodenních záležitostí na úřadech, u lékaře, ale i řešení dalších situací, které se bez znalosti místního jazyka špatně zvládají. Ono tlumočení při úředním jednání zas až tak nové není. Vyřizování věcí na úřadech i návštěvy lékaře jsou přece naprosto „banální“ záležitostmi pro většinu z nás. Banalita ovšem končí tam, kde začíná jazyková bariéra. Potom se ze zcela běžné záležitosti může stát noční můra. A to jak pro občana, který potřebuje něco vyřídit, tak pro úředníka, který mu to má umožnit. Právě tyto překážky má komunitní tlumočení pomoci odstranit.

Předkládaná příručka obsahuje základní informace, jež je dobré znát při výběru vhodného komunitního tlumočnicka. Mohou být užitečné nejenom pro úředníky, kteří musí jednat s cizinci, ale i pro zájemce o komunitní tlumočení, tedy potenciální tlumočnický. Rovněž jednotlivci či firmy, zabývající se zprostředkováním služeb cizincům, zde najdou celou řadu nápadů jak postupovat, resp. nepostupovat v oblasti tlumočení.

Na závěr si nemohu nepřihrát i svou „evropskou“ polívčičku. Právo občana na jednání s úřady jiné země ve svém jazyce, a tím nepřímo i rozvoj komunitního tlumočení, je zásluhou i celé řady předpisů Evropské unie, která podporuje komunikaci v úředních jazycích svých členských států.

Přeji vám při jednání s úřady jenom samé příjemné zážitky!

Otto Pacholík
(DGT, Evropská komise)

Komunitní tlumočení – ne zcela nový, ale málo známý či špatně chápaný pojem.

Kde se s komunitním tlumočením setkáváme? Před orgány státní a veřejné správy při projednávání žádostí o azyl či získávání státního občanství, při komunikaci s úřadem práce či se vzdělávacími institucemi, ve zdravotnictví při lékařském vyšetření i následné léčbě, při jednání se zdravotními pojišťovnami, správou sociálního zabezpečení, finančními úřady, ubytovacími zařízeními apod.

Čím se komunitní tlumočení liší od všeobecně známého tlumočení konferenčního, simultánního či konsekutivního? Kromě všech znalostí a dovedností, jež má ovládat každý tlumočník, hrají v komunitním tlumočení klíčovou roli kulturní aspekty. Klient může být příslušníkem menšinové kultury, rozdíly mezi kulturami mohou způsobit nedorozumění, jimž by tlumočník měl předcházet tím, že vysvětlí, co a kde je třeba. Musí vědět, jakým citlivým tématům se vyhnout nebo jak je opsat, musí pochopit narážky...

Často se stává, že každá ze dvou tlumočených stran očekává od komunitního tlumočníka něco jiného: zadavatel, úředník předpokládá, že tlumočník bude tlumočit pouze to, co klient skutečně říká a nebude zkreslovat informace. Pro cizince je však tlumočení kvalitní, pouze když mu přinese vyřešení jeho problému. Tlumočnickovi chce důvěřovat a očekává od něj vysvětlení některých záležitostí, které mu z projevu druhé strany nejsou srozumitelné. A těch rozdílů v přístupech i očekáváníí je více.

Komunitní tlumočníci zatím nemají svou profesní organizaci a tomuto druhu tlumočení se věnují členové Jednoty tlumočnicků a překladatelů i obou komor, s nimiž jsme tuto publikaci připravili, ale i pracovníci neziskových organizací a občanských sdružení a mnohdy zejména

dobrovolníci bez tlumočnických zkušeností. Nechtě slouží všem stranám – cizincům (zákazníkům, klientům), státním orgánům, organizacím i lékařům a v neposlední řadě i komunitním tlumočnickům – je v zájmu všech, aby si co nejlépe porozuměli a své problémy vyřešili.

Jednota tlumočnicků a překladatelů

Tlumočení u lékaře

Komunitní tlumočení nebo také sociální tlumočení

(anglicky community interpreting, někdy také dialogue interpreting, cultural interpreting, public service interpreting) je, jak již různorodost názvů napovídá, poměrně široce definovaným typem tlumočení, v němž je hlavní umožnit osobám neovládajícím úřední jazyk dané země komunikaci s poskytovateli veřejných služeb a zajistit jim úplný a rovný přístup k systému domácího práva, zdravotnictví, vzdělávání a k sociálním službám. Označuje tedy tlumočení v sociální oblasti, ve školách, v nemocnicích, na policii, na úřadech apod. Většinou jde o tlumočení pro imigranty, žadatele o azyl, příslušníky různých etnických skupin nebo zahraniční pracovníky. Jedná se tedy o tlumočení pro jednotlivé osoby nebo malé skupiny (rodiny). Tlumočnick tlumočí oběma směry, z jazyka a do jazyka. Úkolu se často ujmou nekvalifikovaní tlumočníci, dobrovolníci nebo děti imigrantů. Tento specifický druh tlumočení klade na znalosti a dovednosti tlumočnicka jiné požadavky než tlumočení konferenční a také způsob práce je odlišný. Tlumočnick musí často překonávat velké jazykové a kulturní rozdíly, a to v situacích, které mohou být pro klienta značně stresové. Navíc se stává, že každý z komunikačních partnerů chápe roli tlumočnicka jinak, např. úředník či lékař očekává věcnost, nestrannost, klient ho pokládá za osobu blízkou, které může důvěřovat. Od konferenčního tlumočení nebo doprovodného tlumočení se komunitní tlumočení liší také tím, že probíhá v naprosto jiné sociální situaci, kterou často doprovází nerovné postavení komunikačních partnerů (např. tlumočení v rámci azylového řízení). Vedle komunitního tlumočení existuje i tzv. komunitní překlad (community translation či public service translation), který se jako obor začíná teprve etablovat. Má obdobné zaměření jako komunitní tlumočení, pouze se týká psaného projevu. Mezi cílové skupiny komunitního překladu patří sociálně znevýhodněné skupiny, např. příslušníci národnostních či jazykových menšin.

Kdo jsou: Interkulturní asistenti? Interkulturní mediátoři? Komunitní tlumočníci?

Existuje mnoho osob, které překládají, tlumočí či vyřizují různé záležitosti pro cizince na českých úřadech, zastupují u soudu apod. Jen někteří z nich jsou však skutečně kvalitními odborníky.

Všichni v titulu jmenovaní by měli mít pozitivní morální vlastnosti a profesionální vzdělání.

Jak upozorňujeme migranty, u nekvalitních tlumočnicků a zprostředkovatelů se může lehce stát, že najatý zprostředkovatel/tlumočnick:

- přislíbí něco, co nedokáže splnit
- vykoná, co potřebujete, ale neupozorní na možná rizika či návazné povinnosti a formality, které musíte vykonat
- vyřeší Váš problém s kladným výsledkem, ovšem nelegálním způsobem
- vezme si od Vás originální doklady a nevrátí je zpět
- bude špatně tlumočit u soudu a změnit obsah Vašeho sdělení natolik, že se nikdo nedozví, co jste ve skutečnosti říkali
- zanechá do řešení problému nepřesné informace, které mohou nesprávně ovlivnit výsledek vyjednávání či řešení sporů.

Každý, kdo si najímá zprostředkovatele či tlumočníka, by si měl ověřit, komu za požadované služby zaplatí: má skutečně patřičné znalosti a dovednosti?

Komunitní tlumočnick

Co všechno musí umět, aby dobře tlumočil?

- **plynule český běžný jazyk**
- **dobře český právní jazyk**
- **plynule druhý běžný jazyk**

- alespoň částečně **druhý právní jazyk**
- jazyky ovšem nestačí, musí umět **dobře tlumočit**
- **nesmí být osobně zainteresován**, motivován k tomu, aby záměrně tlumočil nepřesně či špatně
- tlumočit **přesně to, co zúčastněné strany říkají**
- **nesmí obsah sdělení nijak upravovat ani přidávat své komentáře**
- pokud chce vložit svůj komentář, musí předem upozornit, že jde o jeho osobní poznámku
- dobře znát **prostředí ČR**
- dobře znát **českou státní správu a české instituce**
- dobře znát **prostředí**, z něhož **migrant** do ČR přijel
- dobře znát **platný zákon o pobytu cizinců v ČR (326/1999 Sb.)**.

Ani student, který v ČR vyrůstal, ani tlumočník, který tlumočí již mnoho let, nemusí být dobrým komunitním tlumočníkem. Speciálně vyškolení komunitní tlumočníci pro oblast tlumočení cizincům, migrantům a dalším specifickým skupinám se nazývají **komunitní tlumočníci** nebo **sociální tlumočníci** a o svém vzdělání v této oblasti mají doklad (osvědčení, zkoušku, doporučení známé organizace apod.).

Interkulturní asistent

Co všechno musí umět, aby mohl efektivně pomoci?

Kromě nezbytných znalostí dobrého tlumočníka (viz výše):

- **dokáže vysvětlit, co tlumočí**
- ovládá **základy komunikace, vyjednávání a metody řešení konfliktů (mediace, facilitace)**
- zná **základy práva** a zná dobře **platný zákon o pobytu cizinců v ČR (326/1999 Sb.)**
- je vyškolen **v základech sociální práce**, dokáže vést iniciační pohovor, rozumí metodice sociální intervence, rozumí základům oborů sociologie, psychologie, základům krizové intervence apod.

Chcete mu rozumět nebo ho rovnou zabít?

Interkulturní asistenti mají též o svém vzdělání **doklad** (osvědčení, doporučení apod.). Jejich široké uplatnění naleznete **v nemocnicích, neziskových organizacích i státních úřadech** (např. MV ČR), v takových případech jsou navíc vyškoleni v oboru činnosti dané organizace (zdravotnictví, streetwork, sociální práce, právo apod.).

Interkulturní mediátor

Co všechno musí umět, aby mohl efektivně pomoci?

Kromě znalostí tlumočení a interkulturní asistence (viz výše)

- má speciální školení v oblasti **řešení sporů** mezi příslušníky dvou různých kultur / mezi skupinami dvou různých kultur / uvnitř komunit
- **umí vyjednávat**
- **umí mediaci**
- **umí facilitaci**
- umí pracovat spolu s tlumočnickem či interkulturním asistentem
- rozumí velmi dobře oběma kulturám i prostředí v obou zemích.

Interkulturní mediátoři pomáhají cizincům při styku s českou většinou a českým institucím naopak při nedorozuměních s cizinci. **Efektivně napomáhají tomu, aby každá ze stran porozuměla chování druhé strany, a mohla tak adekvátně reagovat.** Interkulturní mediátoři mohou být užiteční v případě (dlouhodobých) neshod s úřady či s institucemi, sousedy v domě apod. Ani interkulturním mediátorům nechybí **doklad o jejich kvalifikaci** (osvědčení, doporučení apod.).

V České republice jde o nově zaváděné pojmy, a proto není jejich užívání dosud sjednoceno. V každém případě však výkon tlumočení či zprostředkování s výše popsaným vzděláním zvyšuje kvalitu pomoci klientovi a lépe jej chrání.

Tlumočení není překládání aneb druhy tlumočení

Tlumočení je ústní převedení smyslu a obsahu mluvené výpovědi v jednom jazyce do jazyka druhého. Liší se od překladu, který má za úkol převádět psaný text opět do psané podoby v jiném jazyce.

Tlumočení je širší pojem, v jehož rámci rozlišujeme několik jeho specifických druhů. Při komunitním tlumočení se mohou uplatnit tato:

➔ **Konsekutivní tlumočení** neboli tlumočení následné. Probíhá tak, že řečník určitou dobu bez přerušení mluví a tlumočník si přitom píše poznámky. Po nějaké chvíli řečník skončí a tlumočník pronese v druhém jazyce, co právě vyjádřil řečník. Takové tlumočení zabere poměrně dost času, protože se při něm všechno říká dvakrát. Může být ale užitečné například při poskytování výpovědi na policii. Důležité je mít na mysli, že tlumočnickovi se bude lépe pracovat, pokud si poznámky bude moci psát v klidu vsedě, místo aby se mačkal někde vestoje v koutě.

➔ **Dialogické tlumočení** je formou tlumočení konsekutivního. Probíhá podobně, ale řečník a tlumočník se v projevu střídají častěji, tedy po kratších úsecích, např. po větách. To je pro tlumočníka výhodnější, protože si nemusí pamatovat a zapisovat dlouhé úseky. Avšak pokud si tlumočník zapisuje důležité údaje i při dialogickém tlumočení, bývá to známkou jeho zodpovědnosti a profesionality. Například čísla a jména se rychle zapomínají, a proto je zodpovědný tlumočník zárukou kvalitního a přesného tlumočení. Dialogické tlumočení se hodí například při návštěvě lékaře.

➔ **Tlumočení po telefonu** se používá v případech, kdy není možné, aby se komunikující strany sešly osobně. Je vhodné pro kratší rozhovory a ve valné většině případů se provádí konsekutivně. Potřeba je telefonní spojení výborné kvality a pro tlumočníka telefonní headset

se sluchátky na obě uši. Úskalím je, že tlumočník nevidí na řečníky, takže vnímá jen zvukovou část sdělení. Proto by měl s předstihem dostat co nejvíce informací a materiálů.

➔ **Simultánní tlumočení šepem** neboli šušotáž. Je rychlejší než tlumočení konsekutivní, protože probíhá souběžně. Tlumočník poslouchá řečníka a přitom už zároveň tlumočí ve druhém jazyce, je tedy ve svém projevu jen pár slov za řečníkem. Klientovi tlumočí polohlasem z bezprostřední blízkosti. Takové tlumočení je velmi náročné na tlumočnickovu soustředěnost (kromě řečnickova projevu totiž slyší i svůj vlastní hlas, což ztěžuje poslech originálu) i hlasivky (šepot je pro hlasivky namáhavější než běžná mluva), a proto je nutné dopřávat mu přestávky. Tlumočnickovi usnadníte práci, pokud budete mluvit zřetelně, v přirozeném tempu, v krátkých a jasných větách. Šušotáž se dobře uplatní např. u soudu nebo při poradě s právníkem.

➔ **Tlumočení znakových jazyků** probíhá zpravidla simultánně, protože se mluvené a znakové jazyky při své produkci vzájemně neruší, tzn. neslyšící produkuje výpověď v českém znakovém jazyce a tlumočník tlumočí obsah sdělení do mluvené češtiny a stejným způsobem je tlumočena výpověď z češtiny do českého znakového jazyka. Časté je také tlumočení telefonních hovorů, kde je však nutné, aby byl tlumočník přítomný u neslyšícího klienta a mohl sledovat jeho výpověď, popřípadě aby byli neslyšící klient i tlumočník vybaveni kamerou a aplikací pro on-line spojení videohovoru. Komunikace se slyšícím řečníkem je v případě telefonních hovorů zajištěna jakýmkoli telefonním přístrojem, nejlépe s možností připojení headset.

➔ **Tlumočení z listu** je zvláštním druhem tlumočení, kdy tlumočník má před sebou text v originále, ale nahlas ho pronáší v jazyce svého klienta (posluchače). Je vždy dobré, když tlumočník dostane text pár

dní před tlumočením, nebo když mu alespoň na místě dáte trochu času, aby si text prošel. Zajistíte si tak, že jeho výkon bude kvalitnější, což je přínosné především pro vás. Tlumočení z listu se hodí vždy, když potřebujete znát obsah kratšího, víceméně neodborného textu. Pokud však chcete znát obsah textu slovo od slova a do nejmenších detailů, nebo pokud se jedná o text delší nebo odbornější, obraťte se na dobrého překladatele.

Ať už se rozhodnete pro jakýkoli druh tlumočení, vždy je důležité se s tlumočnickem předem domluvit. Nebojte se nechat si od něj poradit, jaký druh se pro vaši situaci hodí nejlépe. Vzájemná komunikace je půlkou úspěchu.

Snažte se vycházet tlumočnickovi vstříc – mluvte jasně a srozumitelně a poskytněte mu dopředu tolik materiálů na přípravu, kolik jen jste schopni. Usnadníte mu tím práci, takže bude tlumočit kvalitněji a komunikace mezi vámi a druhou stranou bude moci proběhnout úspěšně. **Nezapomínejte, že tlumočnick je váš spojenec a že ho potřebujete, abyste dosáhli svých cílů.**

Etický kodex komunitního tlumočníka

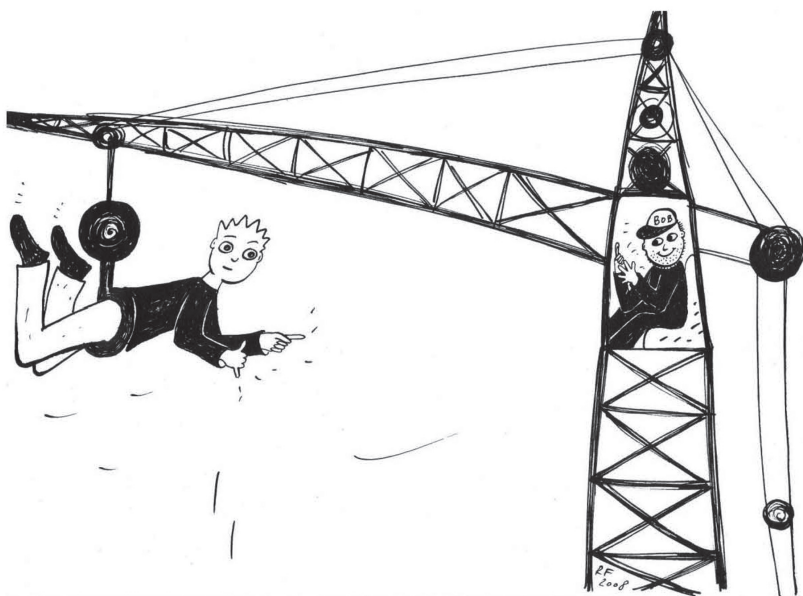
1. Komunitní tlumočník je osoba, která zprostředkovává komunikaci (ve vztahu ke každodennímu životu a potřebám) mezi jednotlivcem z řad cizinců a zástupcem určité instituce. Komunikace v rámci komunitního tlumočení probíhá mezi osobami, které v sociální struktuře mají různé postavení a patří k rozdílným kulturním skupinám.
2. Komunitní tlumočník dbá na to, aby jeho tlumočení či překlad byly vždy co nejvěrnější originálu. Význam slova, kterým si není jistý, si ověří. V žádném případě nesmí význam slova hádat.
3. Během tlumočení bere komunitní tlumočník ohled na znalosti a jazykovou vybavenost zúčastněných stran. Jeho vyjádření musí být oběma stranám srozumitelné a přizpůsobené jejich možnostem porozumění. V případě, že komunikační problém spočívá v nedostatku mimojazykových kompetencí zúčastněných stran, má právo vystoupit z tlumočnické role, aby objasnil tlumočnickou situaci klientovi i jeho komunikačnímu partnerovi. Je nezbytné na tuto změnu dopředu upozornit.
4. Komunitní tlumočník má povinnost zachovat mlčenlivost, tj. nesmí předat nebo zpřístupnit, ať už za úplatu či bezplatně, informace, které se dozvěděl během tlumočení. Výjimku tvoří případy, kdy by mlčenlivost byla v rozporu s obecně závaznými právními předpisy.
5. Komunitní tlumočník se snaží zůstat v rámci možností neutrální, tj. nemění způsob vyjádření, nic nepřidává ani nic nezkracuje. Zároveň není odpovědný za obsah slov klienta.
6. Komunitní tlumočník je neustranným účastníkem komunikace, proto nepracuje pro osoby blízké, neuplatňuje při tlumočení své osobní, politické, náboženské či společenské názory, neprojevuje sympatie nebo antipatie ke komunikačnímu partnerovi klienta ani ke klientovi, nevyjadřuje svůj názor na případ, ve kterém tlumočí a neposkytuje při tlumočení rady ohledně řešení problému.

7. Komunitní tlumočník je nezávislý, tj. není povinen tlumočit „ve prospěch“ osoby či instituce, která ho najala. Během výkonu práce nesmí být pověřen jinými úkoly než tlumočením.
8. Komunitní tlumočník nesmí nikdy přijmout žádnou kompenzaci navíc (finanční, materiální či formou služby). Za jednu službu nesmí být placen dvakrát.
9. Úkol, který komunitní tlumočník přijímá, musí odpovídat jeho jazykovým znalostem, kvalifikaci, přípravě nebo možností přípravy. Zároveň musí odpovídat jeho stávajícím fyzickým a psychickým schopnostem.
10. Komunitní tlumočník má právo odmítnout tlumočení.
 - a) Důvodem k odmítnutí úkolu může být:
 - práce pro členy své rodiny nebo osoby blízké s výjimkou zcela mimořádných situací, přičemž každá taková situace musí být předem konzultována a schválena metodikem komunitního tlumočení.
 - zjevný konflikt zájmů.

- práce v prostředí nepřijatelném fyzicky anebo psychicky nebo práce v prostředí nepřijatelném z morálně-etických důvodů.
 - nedostatečná jazyková vybavenost v oboru a nedostatečný čas na přípravu.
 - potenciální riziko poškození osobních, lidských, občanských práv a důstojnosti komunitního tlumočníka během výkonu povolání.
- b) Důvodem odmítnutí úkolu nesmí být národnost, rasa, náboženské vyznání, politická příslušnost, sociální postavení, sexuální orientace, věk, fyzické a rozumové schopnosti či pověst jedné ze stran komunikace.
11. Komunitní tlumočník se celoživotně vzdělává, rozšiřuje si kulturní přehled a všeobecné znalosti.
 12. Komunitní tlumočník dodržuje pravidla profesní etikety.
 13. Veškeré pochybnosti ohledně výkonu tlumočnické činnosti konzultuje komunitní tlumočník neprodleně s metodikem komunitního tlumočení.
 14. Komunitní tlumočník projevuje solidaritu se svými kolegy, respektuje a podporuje je, sdílí s nimi nové znalosti a poznatky a obhájí společné zájmy. V rámci možností sleduje jejich práci, debatuje s nimi o jejich výkonech, kterých se účastnil nebo které měl možnost posoudit, a pokud k nim vznáší kritické připomínky, činí tak diskrétně.”)

(vydala a poskytla META, o. s.)

Při tlumočení očekávejte cokoli

Pracovní podmínky tlumočnicka

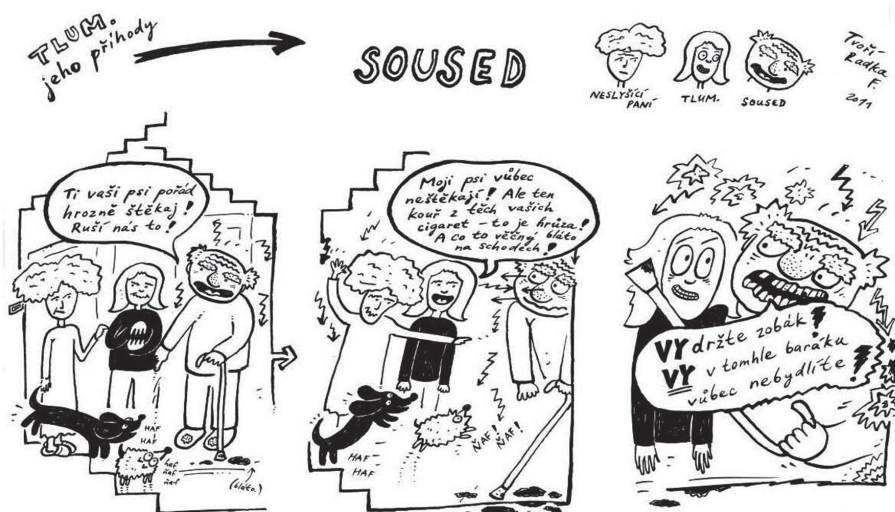
- Od klasického institucionálního tlumočení se pracovní podmínky komunitních tlumočnicků značně liší. Většinou se totiž jedná o zprostředkování komunikace mezi příslušníkem migrantské komunity a majoritní společností. Tyto situace se často odehrávají na půdě nemocničních zařízení, na policii či na úřadě, což určuje jejich specifický charakter.
- Komunitní tlumočníci jsou většinou hrazeni z projektů neziskových organizací, a proto je výše odměny i proplácení cestovného určována individuálně, mělo by to však být v souladu s doporučenými tarify a příslušnými vyhláškami a předpisy.
- Pokud tlumočník ví již dopředu, kde a pro jakého klienta bude tlumočit, měl by se na tlumočení připravit odpovídajícím způsobem. V některých případech je však povolán narychlo a musí tak reagovat podle předchozích zkušeností a znalostí. Má ovšem právo odmítnout, pokud by si svým výkonem nebyl naprosto jistý.
- Pracovní podmínky při samotném tlumočení mohou být náročnější než u tlumočení konferenčního, neboť tlumočník většinou pracuje sám a nestřídá se s kolegy. Tlumočení probíhá v komorním prostředí, protože se jedná o komunikaci mezi menším počtem osob, a proto má tlumočník většinou zajištěn dobrý výhled na řečníka a také jej lépe slyší.

Komunitní tlumočení a Ústav translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

ÚTRL FF UK se věnuje problematice komunitního tlumočení již téměř 10 let. O různých aspektech komunitního tlumočení byla na ÚTRL napsána a obhájena řada magisterských diplomových prací. V roce 2008 v rámci rozvojového projektu MŠMT připravili vyučující ÚTRL v systému celoživotního vzdělávání k akreditaci nový rekvalifikační kurz komunitního tlumočení, jenž pak začali nabízet v akademickém roce 2009/2010. Viz webová aplikace tohoto rekvalifikačního kurzu: www.lingua.ff.cuni.cz.

Kurz je určen pro tlumočníky a odbornou veřejnost, včetně pracovníků státní správy, policie, zdravotnických a sociálních zařízení a neziskových humanitárních organizací, kteří přicházejí při úředních jednáních do styku s cizinci (žadatelé o azyl, přistěhovalci, turisté) a s národnostními menšinami na území České republiky a neobejdou se bez tlumočení. Kurz je vhodný zejména pro dobrovolníky a tlumočníky, kteří komunitní tlumočení pro státní správu a výše uvedené organizace vykonávají často bez potřebných znalostí a dovedností, mj. také proto, že profesionální tlumočníci nejsou v daný okamžik vždy k dispozici.

Kurz probíhá formou 10 až 14 půldenních modulů, jednak společných a povinných, zaměřených na etiku a etiketu tlumočníka, na komunikativní dovednosti, kulturní rozdíly, úvod do tlumočení (příprava, strategie a techniky, konsektivní tlumočení bez zápisu a se zápisem, tlumočení z listu, šušotáž) a tematických modulů (jako např. školství, občanská společnost, každodenní život, zdravotnictví, přehled právního systému ČR, azylové právo, pracovní právo, sociální zabezpečení, živnostenské úřady, matriční úřady, daňové právo, celní správa apod.), z nichž tři témata jsou povinná a další volitelná. Každý tematický modul má část společnou, tj. přednášku na dané téma, a poté

modul specifický – praktickou výuku po jazykových skupinách na materiálech dané oblasti. Kurz je ukončen písemnou a ústní zkouškou a úspěšní absolventi obdrží Osvědčení.

Po úspěšném absolvování tohoto kurzu a složení závěrečných zkoušek jsou účastníci schopni pomáhat jako komunitní tlumočníci především při jednání na úřadech, na policii a v sociálních a zdravotnických zařízeních.

V posledních letech se na náš Ústav obrací stále více neziskových a nevládních organizací se žádostmi o spolupráci, ať už při výškolení vlastních tlumočnicků či poskytnutím našich studentů, kteří těmto organizacím pomáhají s tlumočením.

Od akademického roku 2011/2012 mají totiž studenti navazujícího magisterského studia Ústavu translatologie FF UK v nově akreditovaném studijním programu tlumočnictví možnost zvolit si v povinně volitelných předmětech (PVP) skupinu PVP „Komunitní tlumoče-

ní“. Kromě praktických hodin tlumočení, e-learningu, tematických přednášek a seminářů mají také povinnost absolvovat třicetidenní odbornou tlumočnickou praxi v českých neziskových organizacích, zejména v těch, které se aktivně věnují integraci migrantů a žadatelů o azyl. Tato tlumočnická praxe je přínosná pro všechny zúčastněné.

Ústav translatologie,
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Hybernská 3, 110 00 Praha 1
Tel.: 221 619 512, fax: 221 619 528
<http://utrl.ff.cuni.cz/>
utrl@ff.cuni.cz

Nebojte se pozastavit konverzaci

Komunitní tlumočení pro neslyšící

Neslyšící jsou jazyková a kulturní menšina komunikující v českém znakovém jazyce. Tlumočení pro tyto osoby probíhá v každodenních situacích, při kterých jsou ve styku s většinovou společností: u lékaře, na úřadě, na policii, v bance, v zaměstnání, u soudu nebo ve vzdělávání apod. Komunitní tlumočnický pro neslyšící by měl mít v základu stejné dovednosti jako komunitní tlumočnický mluvených jazyků, jež jsou popsány výše, navíc by měl dobře znát problematiku komunity Neslyšících. Tlumočníci se řídí etickým kodexem pro tlumočnický českého znakového jazyka. Při tlumočení stojí tlumočnický ideálně vedle slyšícího člověka a naproti neslyšícímu, aby ho tento měl v zorném poli spolu s mluvčím. Čeština a český znakový jazyk se při souběžné produkci vzájemně neruší, proto nejčastěji probíhá tlumočení simultánně. Tlumočnický pro neslyšící sdružuje od roku 2000 Česká komora tlumočnicků znakového jazyka (Komora), jejímž cílem je hájit zájmy tlumočnicků českého znakového jazyka a podílet se na vývoji tlumočnické profese především se snahou o její vhodné legislativní ukotvení. Formou osvěty Komora zvyšuje všeobecnou informovanost o tlumočení pro neslyšící a otázkách souvisejících s touto problematikou.

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, o. s.

Senovážné nám. 23, 110 00 Praha 1

Tel.: 224 142 312, Mob.: 737 282 537

www.cktzj.com

info@cktzj.com

Komora soudních tlumočnicků České republiky

Členy Komory soudních tlumočnicků České republiky (KST ČR®) se mohou stát výhradně tlumočníci a překladatelé jmenovaní Ministerstvem spravedlnosti ČR podle zákona č. 36/1967 o znalcích a tlumočnících. Jedná se o náročnou a odpovědnou profesi, která vyžaduje vysokou odbornost. KST ČR® poskytuje svým členům zejména možnost celoživotního vzdělávání. Státní orgány jako soudy, policie, státní zastupitelství, či městské úřady se bez služeb soudních tlumočnicků a překladatelů neobejdou a často je potřebují také notáři, advokáti, firmy i soukromé osoby. Jsou nezbytní k úředním úkonům v mnoha životních situacích a mohou samozřejmě vykonávat i komunitní tlumočení. Soudní tlumočníci a překladatelé jsou ze zákona vázáni slibem mlčenlivosti. V České republice je v současné době možné využít služeb jmenovaného soudního tlumočnicka pro 70 jazyků – od albánštiny, přes tádžičtinu až po český znakový jazyk. Seznam členů je veřejně přístupný na stránkách komory: www.kstcr.cz/clenove-vyhledavani.

Komora soudních tlumočnicků ČR
Hyberská 1006/18, 110 00 Praha 1
Tel.: 222 220 846, 604 557 241
www.kstcr.cz, kstcr@kstcr.cz

Organizace a instituce, zabývající se komunitním tlumočením

InBáze o.s.

- Od roku 2006 se pomocí komunitních a sociálních programů pro migranty a českou veřejnost snaží o větší integraci migrantů v ČR
- cílem je pomáhat migrantům v obtížných životních situacích a vytvářet otevřený a bezpečný prostor pro vzájemné poznávání lidí různých kultur
- provozuje komunitní centrum: vzdělávání, poradenské služby, programy pro děti a rodiny, multikulturní skupiny, přednáškové večery, služby sociálního podnikání

Legerova 50, Praha 2, 120 00

Tel.: 224 941 415, mobil: 739 037 353, 739 578 343

www.inbaze.cz, info@inbaze.cz

www.interkulturnimediace.cz

Integrační centrum

- bylo založeno 14. 3. 2012
- pobočky fungují v několika pražských obvodech
- hlavními aktivitami jsou:
 - přímá práce s cizinci, veškeré aktivity jsou poskytovány zdarma (poskytování právního a sociálního poradenství, kurzy českého jazyka, kurzy sociokulturní orientace – informační brožura na stránkách ke stažení)
 - vzdělávání odborníků prostřednictvím seminářů
 - osvětová činnost v podobě přednášek a veřejných akcí
 - tvorba koncepce Hlavního města Prahy pro oblast integrace cizinců

Žitná 1574/51, 110 00, Praha 1 (centrála)

Tel.: 252 543 846

www.icpraha.com, info@icpraha.com

Klub Hanoi

- původně neformální organizace studentů vietnamistiky, od roku 2004 je občanským sdružením
- propaguje vietnamskou kulturu a integruje Vietnamce do společnosti
- hlavní aktivity:
 - bezplatné poradenství pro vietnamskou komunitu a informační centrum pro nevietnamskou veřejnost
 - integrační a interkulturní projekty (viz web)

Kancelář a poradna v Praze: Libušská 319/126, Praha 4 – Písnice

Právní poradna v Chomutově: Školní 5335, Chomutov

Poštovní adresa: Na Sídlišti III 411, 252 43 Průhonice

Tel.: 603 583 690, 608 535 792

www.klubhanoi.cz, klubhanoi@klubhanoi.cz

META o. p. s. - Společnost pro příležitosti mladých migrantů

- hlavním cílem je aktivně podporovat posílení rovných příležitostí migrantů, a to především v oblasti vzdělávání

- cílovou skupinou jsou migranti bez rozdílu pobytu a země původu, pedagogičtí pracovníci všech typů škol, odborná i laická veřejnost
- sdružení poskytuje poradenství ve vzdělávání, pracovní poradenství, asistenci na školách, výukové materiály a metodickou podporu, informace o komunitním tlumočení, organizuje vzdělávací aktivity a doučování, provozuje knihovnu, studovnu, inkluzivní školu

*) V prvních letech byla cílová skupina omezena věkem do 39 let, pak byla však rozšířena na migranty jakéhokoli věku. Označení „mladý“ v názvu zůstalo kvůli přesvědčení, že každý, kdo se chce vzdělávat a rozvíjet, je svým způsobem mlád.

Ječná 17 (3.patro), Praha 2

Tel./fax: 222 521 446, 773 304 464

www.meta-os.cz, info@meta-os.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

- pracovněprávní vztahy, zaměstnanost, rekvalifikace, bezpečnost práce
- oblast sociálního zabezpečení: důchodové zabezpečení, nemocenské pojištění
- sociální péče
- integrace cizinců
- praktické rady, informace o projektech na podporu integrace cizinců v jednotlivých krajích, integrační centra
- projekt MPSV „Sociální tlumočení ve styku s cizinci“: <http://www.mpsv.cz/cs/11170>

MPSV ČR, Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha

Tel.: 221 921 111, fax: 224 918 3 91

- www.mpsv.cz/cs /speciální stránka pro cizince:
www.cizinci.cz/news.php?lg=1
- seznam komunitních tlumočnicků:
www.cizinci.cz/files/clanky/986/Seznam_tlumocniku_050413.pdf

Ministerstvo vnitra > Služby pro veřejnost > Informace pro cizince

<http://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-informace-pro-cizince.aspx>

- přehled povolených/prodloužených pobytů všech typů
- **Pro občany EU (a jejich rodinné příslušníky) a občany třetích zemí**
 - povinnosti, které musí cizinec splnit před vstupem a po vstupu na území ČR;
 - informace o žádostech o pobyt (přechodný, trvalý) a o dalších náležitostech;
 - pro občany třetích zemí navíc informace o vízech a pracovních povoleních.

- **Pro školy a studenty (ze zemí EU i mimo ni), ubytovatele a zaměstnavatele**
 - vše o povinnostech škol, které poskytují studium cizincům;
 - náležitosti podání žádosti o vízum za účelem studia, možnosti studentů z cizích zemí;
 - povinnosti ubytovatelů a náležitosti poskytování ubytování cizincům;
 - povinnosti zaměstnavatele v případě zaměstnání cizince bez povolení k zaměstnání nebo platného oprávnění k pobytu.
- **Informace o mezinárodní ochraně:**
 - otázky azylu a uprchlictví, azylu v Evropské unii, řízení o udělení mezinárodní ochrany, pobytu v azylovém zařízení, nezletilých bez doprovodu, informací o zemích původu, Dublinském systému, přesídlovacím programu, zpracování a ochraně osobních údajů.
- **Kontakty:**
 - na všechna **pracoviště MV** (odbor azylové a migrační politiky);
 - na všechna **pracoviště Služby cizinecké policie;**
 - na **organizace poskytující bezplatnou pomoc cizincům**
 - web MZV (informace o krátkodobých vízech a kontakty na zastupitelské úřady) www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince

Infolinka: 974 832 421, 974 832 418

www.mvcr.cz, pobyty@mvcr.cz

Most pro lidská práva

- organizace byla založena 6. 1. 1998
- pobočky v Pardubicích, Hlinsku a Ústí nad Orlicí, pro konzultace je možné využít i spojení přes skype
- aktivity:
 - kurzy češtiny pro cizince za symbolický poplatek 500Kč/kurz

- bezplatné kurzy orientace na trhu práce, sociální adaptace a práce s počítačem
- jednotlivé projekty (například Vzděláváme se!, Dostat šanci atp.)

17. listopadu 216, 530 02 Pardubice

Tel.: 467 771 170, 773 223 453, Skype: videoMOST

<http://www.mostlp.eu>, info@mostlp.eu

OPU: Organizace pro pomoc uprchlíkům

- založena v Praze v roce 1991 jako občanské sdružení
- pomáhá cizincům v nouzi
- pobočky v Praze, Brně, Plzni a Českých Budějovicích
- hlavní aktivity:
 - bezplatné právní a sociální poradenství
 - organizace kurzů a osvětových projektů pro školy a veřejnost - integrace cizinců, práce s uprchlíky apod.
 - projekty pro vzdělávání cizinců v ČR – orientace na pracovním trhu, rekvalifikační kurzy a kurzy češtiny atd. (viz web)
 - zahraniční projekty

Kovářská 4, Praha 9, 190 00

Tel.: 233 371 258, 730 158 779 (sociál-

ní oddělení), 730 158 781 (právní oddělení)

www.opu.cz, opu@opu.cz

Sdružení pro integraci a migraci

- lidskoprávní nezisková organizace hájící práva cizinců v České republice, funguje od roku 1992
- poskytuje bezplatné právní, sociální a psychosociální poradenství cizincům žijícím na území České republiky
- pracuje s širokou veřejností s cílem rozvíjet toleranci, potírat xenofobii a rasismus (výstupy v médiích, účast na diskusích, seminářích a konferencích, přednášky na základních, středních a vysokých školách)

- ovlivňuje legislativu v oblasti migrace a uprchlického práva

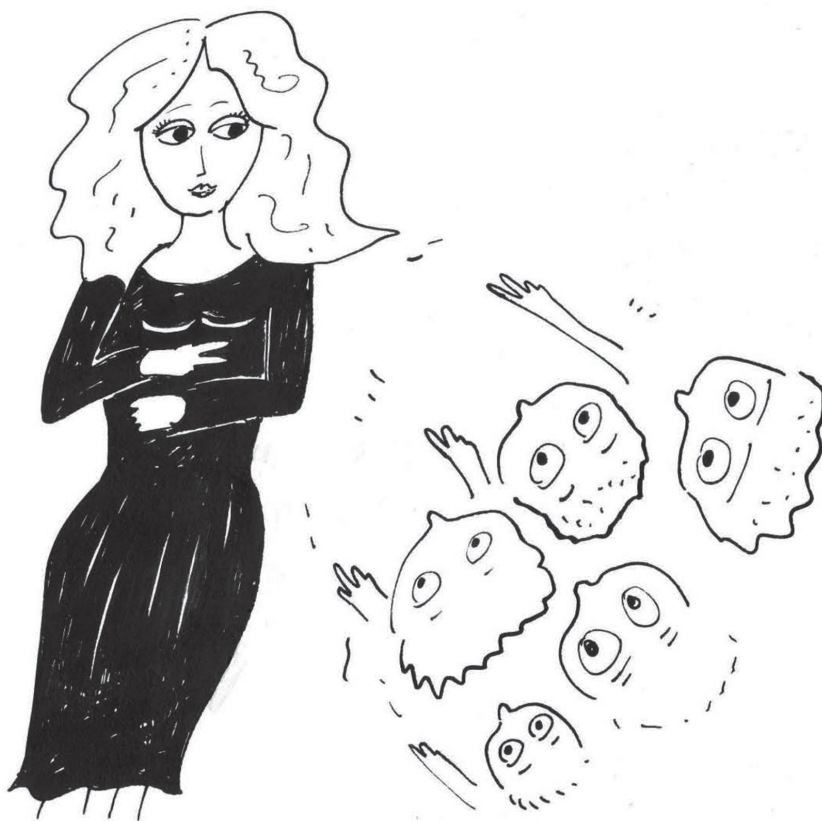
Baranova 33, 130 00 Praha 3

Tel.: 224 224 379, 224 239 455

www.migrace.com, poradna@refug.cz

Další informace o neziskových organizacích poskytujících pomoc cizincům a působících po celém území ČR najdete na této adrese webových stránek Ministerstva vnitra ČR:

www.mvcr.cz/clanek/potrebuje-pomoci-nebo-poradit-jste-v-nouzi-nevite-jak-vyresit-vasi-situaci.aspx

S klienty neflirtujte

Poznámky